

MENJANT E BEVENT SE FAN LES AMISTATS

per Xavier Renedo

Eiximenis recull en una de les planes de la seva vasta obra un proverbi, segons sembla d'origen francès, que diu que «menjant e bevent es fan les amistats». Jaume I devia conèixer sinó aquest proverbi, almenys el seu esperit, perquè l'aplicava, o intentava aplicar-lo, amb freqüència en les negociacions amb les autoritats de les places que es mostraven disposades a capitular. Ho podem veure en els paràgrafs d'avui en el banquet que Jaume I ofereix als representants de la Vall d'Uixó, però la situació es repeteix poc després amb Nules, més endavant amb València i a la fi amb Múrcia, i el més probable és que també es repetís en altres casos, encara que en el *Llibre dels fets* no s'hagin recollit.

Es tracta d'una regla de la diplomàcia internacional, aplicada per Jaume I en les converses en temps de guerra. En una obra de ficció com el *Tirant lo Blanc* trobem una escena molt semblant a les del *Llibre dels fets* quan Tirant rep la visita d'Abdal·là Salomó, ambaixador del soldà, per negociar una treva de sis mesos. Tirant, al capdavant un cavaller d'educació francesa, obsequia els ambaixadors musulmans amb un magnífic convit: «E ells foren molt ben servits de gallines e capons, e de faisans, d'arròs e cuscussó, e moltes altres viandes e de molt singulars [...] Com foren dinats, féu-los dar molt bella col·lació de confits de sucre amb malvasia de Candia» (cap. 137). Sembla un dels banquets que Jaume I ofereix als seus convidats: les millors carns, un bon vi dolç (la malvasia de Candia) i fins i tot cuscús, una mostra de cortesia gastronòmica, paral·lela a la que té el rei quan permet que els animals es sacrificuin a l'estil musulmà. Tirant, però, a diferència de Jaume I, rebutja les propostes de treva després del banquet.

Com hem dit, en el *Llibre dels fets* el banquet de la Torre Forcada amb les autoritats civils de la Vall d'Uixó i de Nules es repeteix, *mutatis mutandis*, diversos cops. En el setge de València el rei convida a dinar Abu Alfamalet, nebot i ambaixador del rei Zayyan, que declina la invitació (§274). En el setge de Múrcia Jaume I rep els ambaixadors de la ciutat en la

seva tenda, ben encortinada i encatifada per a l'ocasió, i té tot de gallines, moltons i cabrits vius a punt per ser degollats i ser menjats poc després (§ 436). El primer dia, però, els ambaixadors musulmans rebutgen la invitació i el rei els ofereix olles noves, com marcaven els costums musulmans, perquè es poguessin endur el dinars a Múrcia, però la proposta és rebutjada de nou (§438). El banquet té lloc, per fi, quatre dies més tard, el dia en què es tanquen els tractes per la capitulació de Múrcia sota els efectes positius, hem de suposar-ho, de la carn i del vi (§439).

Els ingredients dels banquets

Els ingredients de tots aquests banquets són gairebé sempre els mateixos: per una banda, vi, tot i les prohibicions de l'*Alcorà* i, per l'altra, moltons, gallines i cabrits, que Jaume I sempre porta vius a on ha de tenir lloc el banquet perquè els animals puguin ser sacrificats a la manera sarraïna. (El mateix va fer amb la grua caçada davant de les muralles d'Almenara). Pel que fa al vi, a banda de remetre a la nota de Marco Pedretti sobre les referències al vi en l'*Alcorà*, només afegiré que el seu consum estava força arrelat tant entre els musulmans valencians com entre els musulmans andalusís. No hauria de sorprendre, per tant, que les referències al vi en la poesia valenciana i andalusí en llengua àrab, per exemple en el poeta d'Alzira Ibn Al-Zaqqaq, siguin molt freqüents. Si Jaume I o Tirant haguessin suposat que la presència de vi en els seus banquets podia ofendre els seus convidats ben segur que no n'haurien posat en el menú. Jaume I, a més, estava especialment interessat a incloure-hi el vi perquè no volia que les negociacions comencessin fins que el banquet s'hagués acabat i tots plegats, però sobretot els ambaixadors musulmans, estiguessin «pus alegres del menjar e del vi que beuriem». En el paràgraf 252 del *Llibre dels fets* encara ho diu de forma més clara: «no volíem parlar amb ells tro (fins) que fossen escalfats del menjar e del vi». Es tracta de començar a negociar quan tothom està content i, per tant, pot ser més fàcil rebaixar les exigències dels qui volen capitular per arribar a una entesa.

Si els musulmans de València o de Múrcia no tenien massa en compte la prohibició alcorànica de beure vi, sí que respectaven la prohibició de menjar porc. Per això Jaume I no el va incloure mai en la carta dels seus banquets i, en canvi, hi va posar moltons, gallines i cabrits. Són unes carns d'alt valor energètic, que no eren gaire freqüents en època de pau tant a la taula dels cristians com a la dels musulmans i que encara es devien menjar menys en els períodes de guerra. Es tracta, per tant, de carns de luxe, molt més apreciades que la carn de cavall que s'havien vist obligats a menjar els defensors d'Almenara. El que Jaume I pretenia era que les autoritats

musulmanes quedessin, per una banda, contentes del banquet i ell, per l'altra, quedés satisfet dels seus resultats, és a dir dels pactes que havien de culminar amb la capitulació de la plaça. L'estratègia i l'economia, de vegades, poden caminar plegades.

© Xavier Renedo